

Пра Милан
ГЛОГ ДОБАВЉАЈ БЕЛИ ГРАДЕ

Copyright © Милан Младеновић, 2024.

СФАИРОС

ТАБУ СФЕРА

Пра Милан
ГЛОГ ДОБАВАЉАЈ БЕЛИ ГРАДЕ

Уредник
Драгиња Уроевић

Коректура
Нада Младеновић

Приредио и поговор написао
Небојша Ковачевић

Корице и илустрације
Љубомир Миљковић

Штампа
Graphic Studio, Београд

Књиу препоручују
Драгиља Урошевић
Градимиr Московљевић

Тираж
1000

Пра Милан од Лужице

ЕВРОПИЈА

и друге глогољубиве песме

од

Михаила Светић Аранђеловића

Репринт

Приредио и поговор написао
Небојша Ковачевић

Осликао
Љубомир Миљковић

Сфаирос
Београд, 1995 / 2014 / 2023

Сваки свога пробод'те удбашу
Нова народна песма

ГЛОГ ДОБАВЉАЈ, БЕЛИ ГРАДЕ

Зашиљена песма

А цошедњи лист пар шере,
Зид са пробоа урисише
Зависимо: бели граде
Ваштри не преживише!

Нико нема да сфели
Град од пробоа, сурти од живих
Зависимо: граде бели
Сурти не преживи!

О бар ружу заорати
У војоти непа душе
Али авиј! граде уриси
И ружу не сурисише!

Све доа граде не опреде
Они што се чекату скриве
Ваштри не преживише
Ваштри не преживише.

Врелу не је преживише
У свој барјак, коароб граде
Али не је не дај илени
Глог добављај, бели граде!

Глог добављај

ГЛОГ ДОБАВЉАЈ, БЕЛИ ГРАДЕ

Зашиљена песма

(Последњег дана листопада 1978. године, београдско Ново гробље освануло је без свог граничног зида према бившој Гробљанској улици. Немирнијим становницима Вечне куће био је широм отворен излазак у град.)

А последњи лист кад паде
Зид са гробља уклонише
Заваписмо: Бели граде,
Вампири те преплавише!

Ничег нема да одели
Град од гробља, смрт од живих.
Заваписмо: Граде бели,
Оцрни те Нечастиви!

О, бар душу заогрни
У потаји нека дише!
Али авај! Граде црни,
И душу ти оцрнише!

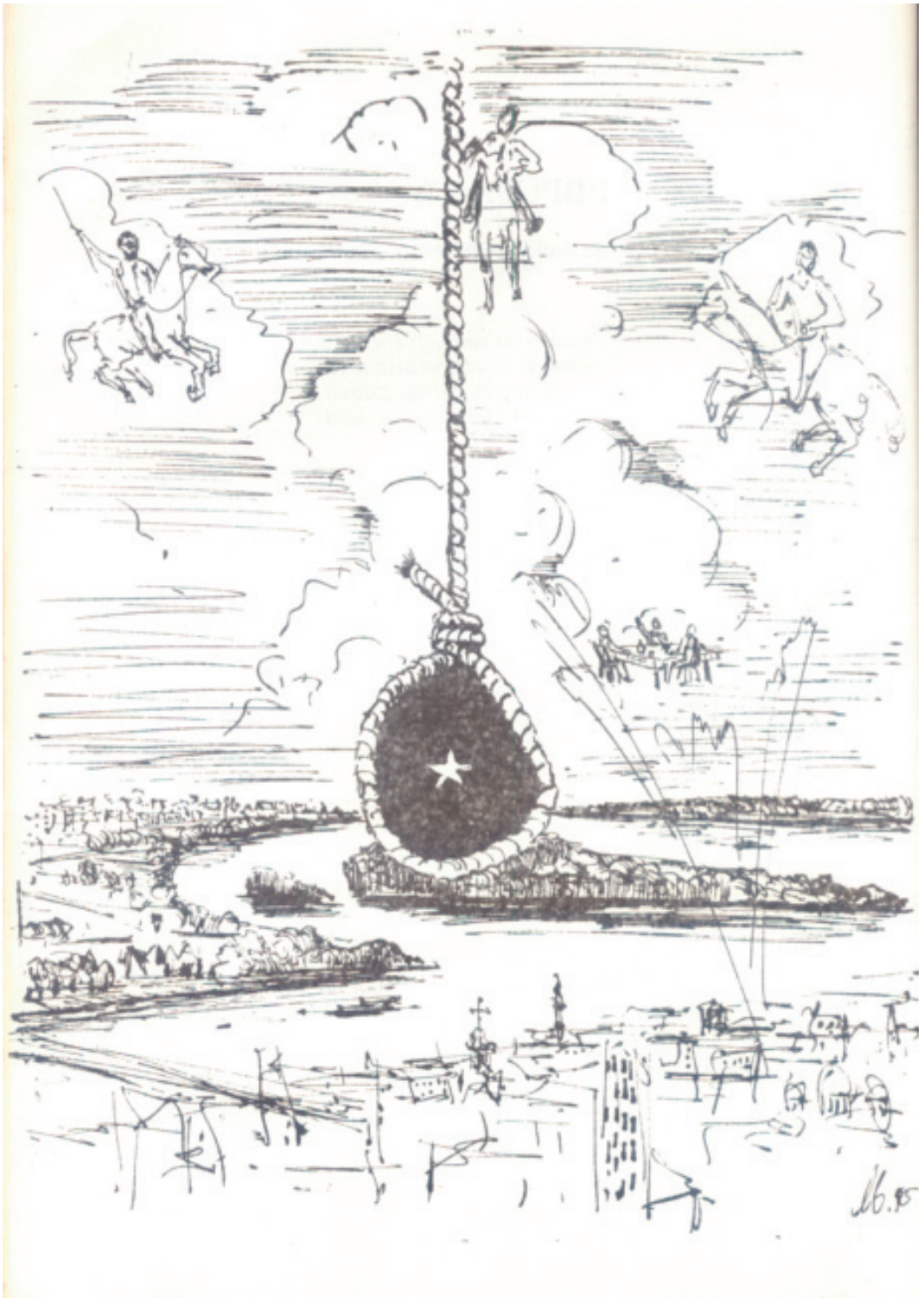
Све док гробље не ограде
Они што се паклу скрише,
Вапићемо: Црни граде,
Вампири ти крв попише!

Врелу ће је преточити
У свој барјак, покров наде!
Али ти се не дај пити!
Глог добављај, Бели граде!

ЕВРОПИЈА

Обешењачка песма

ЕВРОПИЈА

Обешењачка песма

(Три витеза јездила су Временом и Европом.
 Догађало се, додуше, да су стизали у исте градове, али су времена
 била различита.
 И у исто време стизали су, али су тада различити били градови.
 Најзад се сви сретеше у Македонској улици Белога Града.
 И попеше се на Грмеч.
 Уместо витешке крви, потекоше потоци клеке.
 Витеза од Нове Пазове* изведоше на стратиште, где га прижељкиваху
 трезна вешала.
 Граф од Јакога Гроба** већ угледа онострану светлост око чупаве
 витешке главе.
 Али Кнез од Лужице хитрим покретом намаче тада омчу Крвопији и За-
 једничкој песми.
 Затим кроз Видин-Капију утекоше из Европе.
 За њима остаде поклич:)

За вешала зрело није
 Војсковођа мртвим телом***
 Васкрсом ће да опије
 Нашу самрт и опело.

Омча нека шупље зјапи
 За вешала зрело није
 У тами ће да искапи
 Вечна сета крвопије.

На ожиљак ти не тужи
 Србија ће ноћ да скрије
 Светлост око Тмине кружи
 За вешала зрело није

*. Милисав Крсмановић
 ** Пра Јаков Гробаров
 *** Драгољуб Дража Михаиловић

КОТОРСКО ГРОБЉЕ (ЛАТИНСКИ СМЕР)

Преписана песма

Обици

*

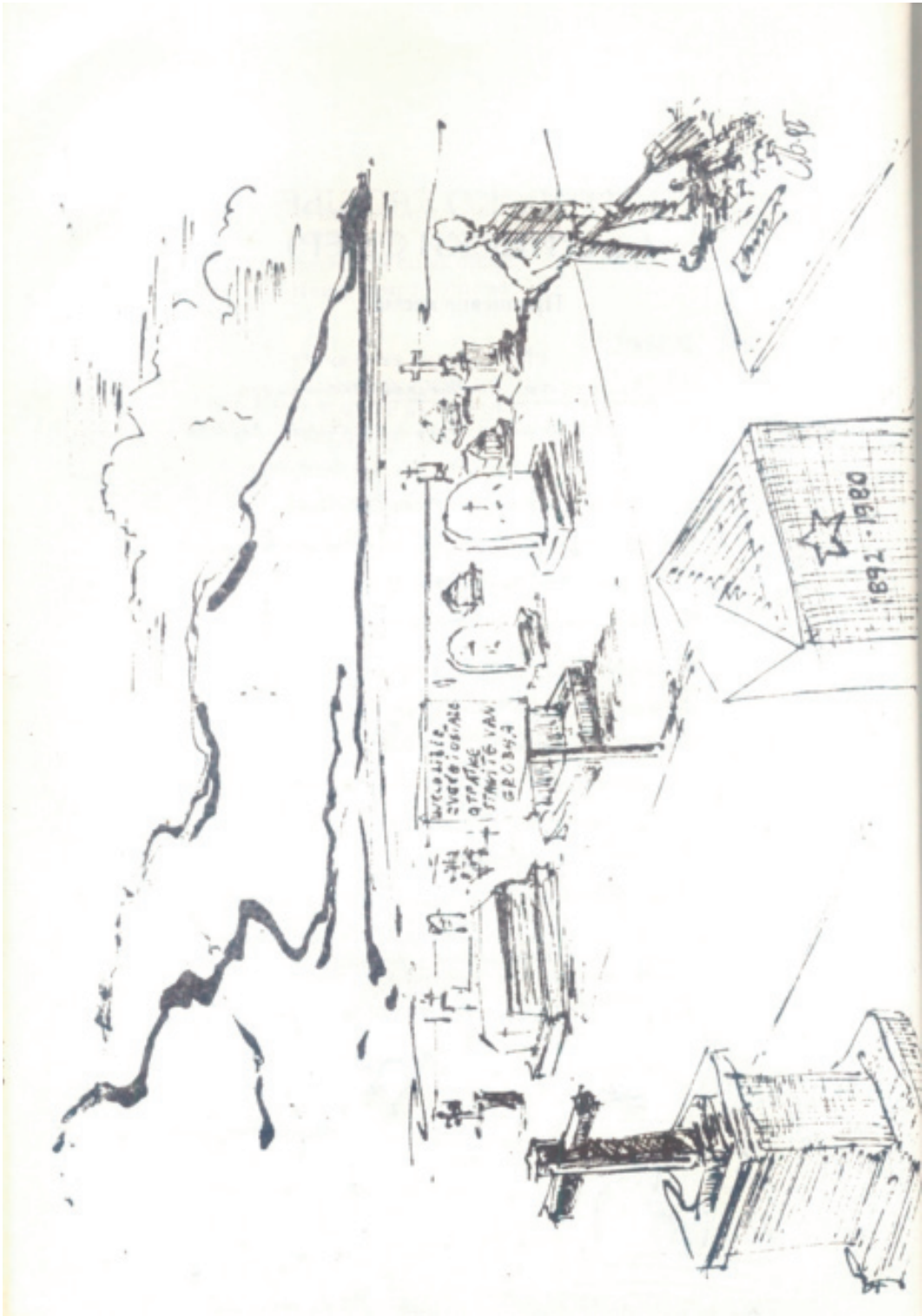
Которско гробље, латински смер

Гробље је наша заједничка кућа
Поручићу јој га с љубављу
Увено цвеће изнесиће вен
Уредно гробље знам пошто баче
Живота који мења смер
Од вас зависи тајотка

И изнад наше куће
Њена лепота подиже земљу
Да се удуби у себе
Увено цвеће цвече и остале оштрице
Савиће вен гробље
А себе оставиће иту

Јер гробље је наша заједничка кућа.
И од вас зависи његова лепота
Ante mortem benefac amico
Et mortuo non prohibeas gratiam

КОТОРСКО ГРОБЉЕ, ЛАТИНСКИ СМЕР

Преписана песма

(Ова песма сачињена је од написа на католичком делу Которског гробља. Путник, који их је прибележио, додао је два стиха, који су, грешком Управе гробља, изостављени.)

Гробље је наша заједничка кућа
Подмлађујмо га с љубављу
Увело цвеће изнесите ван
Уредно гробље значи поштовање
Живота који мења смер
Од вас зависи чистота
И изглед вечне куће
Увело лишће цвеће и остале отпатке
Ставите ван гробља
А себе оставите ту
Јер гробље је наша заједничка кућа
И од вас зависи његова лепота

ШЕТЊА

Јахачка песма

DE WANDELING

препев на фламански

MILAN MLADENOVIC

Joegoslavië

DE WANDELING

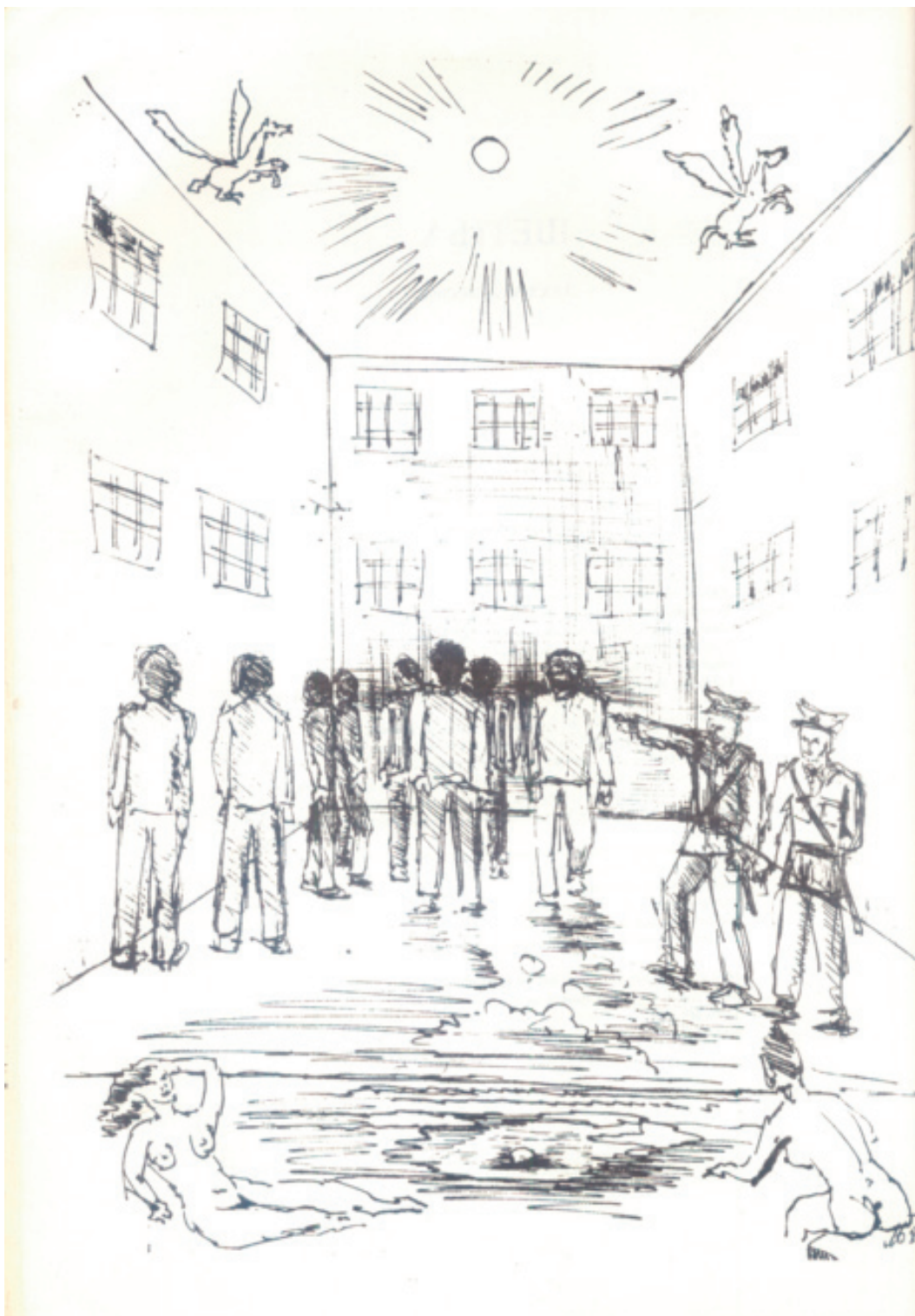
Hoe spreidt zich het licht over de spiegels van de grote wateren
 Mijn Zjivojin, terwijl wij rondraaien onder een stukje hemelgewelf!
 En al de ruimte aan het lichaam gegeven om zich opgewekt in uit te rekken,
 Wordt ons niet meer toegemeten dan tweehonderd vier en vijftig
 Stappen van een grintpad waarlangs men ons jaagt in een cirkel
 Tussen de harde muren van de ziellose gevangenis
 Maar wij beiden, ongetemd, doorkruisten de steppen
 Hemelse of aardse, om het even, mooi waren ze beiden.
 Naar de mijne steeg ik vaak op op Pegasus, en de jouwe
 Lokte jou met je vurig verlangen op een merrieveulen uit de Balkan afkom-

[stig.

Vurige rijpaarden waren wij gegoten uit hartstocht en hoop
 Wat van belang is, mijn Zjivojin, zowel de een als de ander is gevallen.
 Daarom jagen ze ons nu onder dat stukje hemelgewelf
 Terwijl elders het licht zich uitspreidt over de spiegels van de grote wateren:
 Twee aan twee, afstand! Oversteken! Zwijgen, gespuis! Ook schapen
 Op een berg samengeperst in een schaapskooi klagen wellicht niet over hun
 lot!

Mocht beton gras doorlaten, we zouden er zelfs kunnen grazen,
 De mens is immers niets anders dan vee in de ogen van de macht.
 Maar wij zullen dit uithouden, Zjivojin, uit onze aderen
 Zullen misschien zelfs spoedig betere tijden, onze tijden opwellen
 Tot dan stap in stilte, en kijk in welke getale
 De sterren boven je weiden en draaien in de hemelse structuur!

Denk er aan: Ook onze Zon, het lot vervloekend, moet
 Iedere dag in een strikte baan draaien zonder tegenwerping,
 Bovendien misschien nergens om gevend, woedend vanuit zijn kamertje,
 Begint hij zijn nutteloze leven op deze planeet,

ШЕТЊА

Јахачка песма

(Посвета Жики боксеру, таксисти из Раковице, родом са Косова, вишеструком повратнику због жестоког карактера, туча и “силовања”, који је ову песму наручио при једној од затворских шетњи у Централном затвору у Београду, “Да видим, Тезо*, како то раде песници, и зашто су те вратили из Европе међу нас”, рекао је Кнезу од Лужице, и није стигао да дочека песму, јер се пре њеног завршетка, залагањем утицајног оца, вратио својим ждребицама.)

Како се разлива сјај по огледалима
 Великих Вода
 Мој Живојине, док ми кружимо испод
 парчета свода!
 И од свег простора датог телу да
 бодро се шири
 Нама не припада више од
 двестапедесетичетири
 Корака тучане стазе по којој
 у круг нас гоне
 Између тврдих зидина бездушне
 казнионе.
 А обојица лудо крстарили смо
 кроз степе
 Небеске или земаљске, свеједно,
 биле су лепе
 Обе. У своју узлетах на Пегазу често,
 а твоја
 Жудног те зваше на каквој ждребици
 балканског соја.
 Махнити бесмо јахачи ливени од
 страсти и наде
 Шта вреди, мој Живојине, и један и други
 паде.
 Зато нас сада и гоне под овим парчетом
 свода

Европија

Док негде разлива сјај се по огледалима
 Великих Вода:
 Два по два! Размак! Пређи! Умукни, багро!
 На гору
 Не жале се судбу ваљда ни овце
 збите у тору!
 Да бетон пропусти траву, могли бисмо
 и пасти:
 Човек и није друго до стока
 у очима власти.
 Али издржаћемо ми то, Живојине,
 из наших вена
 Шикнуће ускоро ваљда и нека боља,
наша времена.
 Дотле корачај ћутке, та гледај
 у којем броју
 Сазвежђа пасу над тобом и круже у
 небеском строју!
 Помисли: И наше Сунце, кунући Судбину,
 мора
 Строгом путањом свагдан да кружи
 без поговора,
 Притом не марећи можда што, кивно
 са своје клети,
 Зачиње залудни живот на овој
 сурој планети,
 Безбројна бића што не би преживела
 ни пола днева
 Кад би одлутало оно и лишило
 свога се гнева,
 Најмање хајућ за радост што, сјајећи
 с парчета свода,
 Шири нам згњечену душу по огледалима
 Великих Вода.

* Теза - песников затворски надимак. (прим. прир.)

ЈЕДНА КАФАНА (ЗАБОРАВИХ ЈОЈ ИМЕ)

Поједена песма

Доласке нешто Једна ка

~~Оригинал у неодреденој ризици~~

Једна кафана (заборавих јој име)
У једном граду (заборавих јој име?)
Њоба: је село (најбоље зиме)
Зас вечерњи (заборавих јој име)

Мучна сећања (чита, брине)
Воздух заборавих (све прожео је рини)
Умо туркиста, више од мене
Зрнцивенице веле (заборавих јој име)
И сада ~~заборавих~~ ^{на јој име} ~~заборавих~~

и у овом часу (заборавих јој име!)
Сећу ^{то} ~~сећања~~ (заборавих јој име?)

ЈЕДНА КАФАНА (ЗАБОРАВИХ ЈОЈ ИМЕ)

Поједена песма

(У једно праскзорје крајем гроздобера 1985. године, кнез од Лужице скочио је из кревета у карантину затвора у Падинској Скели, пробуђен извикивањем свога затворског надимка који је са гласних жица одважног Миће Константиновића из дворишта долетао кроз прозор.

- Тезо! - нестрпиво је довикивао претходни износиатељ повериве поште кад се утамничени Змај од Гледића појави на прозору. - Био је тркељ, здипили су ти онај текст за Белгију*, сад ће да се попну горе!

Прво што Лужичанину дође на ум би: "Једна кафана..."! Докопаће се песме од двадесетишест строфа, ко свега тога после да се сети! Кафани ко да запамти име, а тек толику песму!

Грозничаво се баци на учење стихова.

Пре тога, песма је настајала тринаест година, почев од прве две строфе, срочене из нехајног исказа Љиљане Јовичић-Мијановић, који се претворио у први стих, у време када је њен муж, Влада Револуција, још лежао у мардељу, па до срећног наставка и довршетка, управо ту, међу затворским жицама Падинске Скеле, у празном простору између Лајбница и Хелдерлина.

И док је стихове опасне песме махнито трпао у сефове крхког песничког памћења, Вук Гренголизма зачу непријатељске кораке испред тамничких карантинских врата.

Немајући куд, он дограби листове рукописа, згужва их, и један по један, уз незнатно жвакање, прогута.

Тако су песму "Једна кафана (заборавих јој име)" запамтили и Желудац и Ум, понављајући је сваке вечери пре но што ће заточени кнез починути, и сваког јутра по његовом буђењу, све до изласка из затвора, када су је вратили у свет, и на папир, у кишни чачански дан:)

Европија

Једна кафана (заборавих јој име)
 У неком граду (зар важно је у ком)
 Доба јесење (надомак зиме)
 Час вечерњи (поодмакао при том).

Музика сетна (цига, ћемане)
 Ваздух загушљив (све прожео је дим)
 Јело гурманско (вино без мане)
 Друштванце весело (одабран тим).

И креће песма (најпре тиха)
 Гојазни бекрија (кафана му је дом)
 Онда душа (сва од гласа и стиха)
 Најзад рука (лети у простор за њом).

Крчмарице, још вина (на литре!)
 Тамбураши (нек вас носи враг!)
 Димитријо (сине Митре)
 Сејмени (затро вам се траг!)

А сад на увце (Те очи твоје...)
 Има дана (кад ја не знам где...)
 Што се боре (мисли моје)
 Неверна љубо (Еј, да ми је ...)

Пиши мени (мила мати)
 Калеш бре Анђо (од чешње мрем)
 О зар мој драги (неће да се врати)
 Пустите ме, мајко (да га убијем)

Имам једну жељу (свег ме опиала)
 Тихо ноћи (циго, ситније)
 Зашто си ме, мајко (родила)
 Шта носи сутра-дан (свеједно мени је)

Па зато удри (хармоникашу!)
 Стотком о чело (а чашом: Трас!)
 Шта је, стакленци (У пивску флашу!)
 Скачи у колце (хватај за пас!)

Тандрчак, тандрчак (весело)
 Жикино коло (Жика љуби те...)
 Коленике, коленике (вретено)
 А Нишка Бања (оштар гребен је)

Па каже: Цуро моја (је л умеш)
 Сви заједно: Дај нам, Маро (дај)
 Машиница (ситан дреш)
 Даворике, дајке (дај, дај, дај)

Једна кафана (заборавих јој име)
 У неком граду (у ком зар важно је)
 Младо и старо (сви се братиме)
 Мушко и женско (грли се.)

Кад опет бекрија (Иду дани...)
 Пој, Миле (једна душа сви)
 Јој Милане (јабуко на грани)
 Бол болујем (болујеш и ти.)

Јој, Дунаве (мутили те срамно)
 Саво водо (спери Бели Град)
 Јој, Мораво (моје село равно)
 Горо моја (чемер, смрт и јад.)

Обилићу (где ти мач нестаде)
 Царе Лазо (куд ће царевина)
 Нико нема (што Србин имаде)
 Али нигде (немаде Србина)

Нема нама (Марка Каурина)
 Нема нама (Црнога Ђорђија)
 Стара мајко (куку, храни сина)
 Не може се (умирит Србија).

Јагодино (ево наде зрачак)
 Мрчајевци (струно Шумадије)
 Проћох Левач (Ужице и Чачак)
 Свуда исто (играју делије!)

Европија

Тамо далеко (далеко од мора)
 Тамо далеко (цвета лимун жут)
 Браћо Солунци (доста разговора)
 Него ускликнимо (ко зна који пут:)

Свети Саво (Жичо и монаси)
 Света Горо (појте и утројте)
 Боже Правде (ти што спаси)
 Стојте, галије царске (кажем: Стојте!)

Зато на ноге (на сто ком драже)
 Из једног грла (у сложан глас)
 Ко то каже (Ко то лаже)
 Капетан Кочо (доћи, спаси нас!)

Путује, путује (сиви тићу)
 Француска лађа (креће се)
 Јој војводи (Синђелићу)
 Исуци сабљу (Срби зову те.)

Онамо, 'намо (за брда ова)
 Да виђу Призрен (тамо је двор)
 Српску да трубу (са Косова)
 Чујем како нас (зове на збор!)

Ситан пак добош (добује)
 Ко не дође ...(дабогда му ...)
 А кнез од Лужице (робује)
 Док арче дахије (харају.)

Па хајд'те, браћо (гасе светла)
 Иду сејмени (прен'те се!)
 У рану зору (ево и петла)
 Крен'те већ једном (крен'те се!)

Једна кафана (заборавих јој име)
 У неком граду (зар важно је у ком)
 Доба јесење (надомак зиме)
 Час јутарњи (сазорио је при том.)

Пра Милан од Лужице

Музика кличе (Марш на Дрину)
Ваздух ужагрен (све прожео је плам)
Делије крећу (у материну!)
Боже што јеси (помози нам!)

Београд (Сењак) - Падинска Скела - Чачак
пролеће 1972 - лето 1985 - јесен 1985

* Реч је о тексту "Епопеја рођена из духа музике", писаном за Фестивал европске поезије у Лувену (Белгија) 1985. године на коме је песник учествовао и три претходне године. И поред узапћивања куцане верзије, текст је сачуван у рукопису и 1999. године објављен у песниковој књизи огледа Олгијански пут. (прим. прир.)

БЕРМУДСКИ ТРОУГАО

Праскозорна песма

(22) Чули смо је сваки у
 Бермудској дружини
 и Мишаковац како бураси
 шлефу валу
 оду ланци нос мвртине
 ртину
 Ваг трие сам затисо ваинде
 Вино сао у лауру
 нос сема
 Оглебене тангдиби деи
 Мешур мур по мур
 голена
 xi 189 Криви колки језево ордеш
 # Вама дава, вама Бермудска
 Чули смо је, штако сајма
 Сабри бијачу дину ваи мвртине
 ис нма ваи мвртине
 Бермудско је судина окурна
 и шери бије ва коцарској
 шифрској
 Меме вама ис крп жиб
 дружини
 во слаб: Лукица
 Меме дава Лукица
 вама мвртине

ва шери ваи
 мвртине
 ва шери је

БЕРМУДСКИ ТРОУГАО*

Праскозорна песма,
у славу бога Пијандре

Веселом пра Кумашину од Праскозорја (у перо)

(Супротно сваком очекивању, Троугао у који се пропада кроз ову песму не налази се у Тихом него у Алкохолном океану, и у њега бесповратно не тону летилице и пловила, него песници, научници и новинари београдских дневних гласила и института, поклоници бога Пијандре.

Има ли се то на уму, још је супротније сваком очекивању да ову песму није оквасила не само кап алкохола, него ни кап мастила, те да се она није излила из ноћног кафанчења које дочекује зору, него из потраге за јутарњом расаницом, не као шљивин већ кафени траг.

Умачући перо у танку европијску кафу на коју је спао кукавни Шуматовац, песму је забележио весели Кумашин од Праскозорја**, док је њене стихове из суве душе цедио, и преко гласних жица преливао, кивни од Лужице Књаз.)

Усамљен је човек у Троуглу
Шуматовац нема турске каве
Под Липом нас извргоше руглу
Под Грмечом дођоше нам главе

Ништа боље у Скадру нас чека
Одлетеше голубови бели
Шешир није по мери човека
Криви ловац јелена одстрели

Нема дана нема Амброзија***
Путања је ионако стрма
Ситни пијац душу нам испија
Умну силу обраста калдрма

Па ипак нас троше малигани
Бермудска је судбина округла
И смрт пије на скадарској страни
Нема нама из кружног троугла

Европија

* Дан уочи почетка штампања књиге (19. септембар 2007), "Слободни стругари" су и ову песму ставили на свој репертоар, колективним "хепенингом" прилагодивши композицију Дејана Пре Трајковића "скадарлијском духу".

** "Кумашин од праскозорја" - др Ивица Стојановић, истакнути професор економије и писац запажених књига из те области, песников кум који је у описаној прилици својом руком забележио песму коју му је овај у Шуматовцу диктирао "из главе". (прим. прир.)

*** Амброзије - несрећно погинули песник-боем Амбро Марошевић, свесни настављач боемске скадарлијске традиције Ђуре Јакшића и Тина Ујевића, познат и по надимку "Хрбин" који му је наденуо такође покојни песник из опсеионистичког круга Милан Лалић. (прим. прир.)

Небојша Ковачевић

СТВАРАЊЕ НЕПОСТОЈЕЋЕГ ИЛИ О МОГУЋЕМ ПРЕОБРАЖАЈУ

(ЕВРОПИЈА И ДРУГЕ ГЛОГОЉУБИВЕ ПЕСМЕ
МИЛАНА ОД ЛУЖИЦЕ)

Није никаква новост рећи да је свако стваралаштво помало божански чин, у стилу загонетног Демијурга из Платоновог "Тимаја". Ипак, необично је да се овај став износи као централна тачка говора о песмама које се, уз све ограде И дистинкције, најпре могу одредити као патриотске.

У шест песама које су у овој књизи изложене суду читалаца, Милан Младеновић (или Михаил Светић Аранђеловић) је кренуо необичним и занимљивим путем у обнову "ангажоване" поезије: кроз привидну обнову класичних образаца на нивоу теме, насмејати се сопственом и колективном заносу, свакој великој речи и лажној озбиљности оног "треба" на које се позивају родољубиви песници. Па и поред свега, то је смех без злобе, уз свест о крају "великог времена" јунака и чаробњака враџбина и љубавних напитака. Највеће битке нашег национа преселиле су се (тих раних деведесетих година) у кафану (заборављеног имена), стара слава траје само у предању између два гутаљаја, а "добре јунаке" само "троше малигани". Како у својеврсном уводу у песму истиче сам Младеновић. "уместо витешке крви потеклоше потоци клеке" а кад сејмени новог султана стигну, делије немају куд - до у материну ("Једна кафана/заборавих јој име/")

И у овим песмама, шаљиво-страшно-тужним, Милан од Лужице не напушта неке од основних постулата свог свеукупног песништва. У најбољем духу руских песника, он и сред кафанског дима, у утварном Београду којим владају живи мртваци ("Глог добављај Бели граде"), или "између тврдих зидина бездушне казнионе" ("Шетња"), остаје усамљени пророк који само својом вером чини да нешто, некад, може бити боље, светлије и друкчије. Младеновић у то искрено верује. Зато су све песме овог избора (осим интимистичко-метафизичко интонираних прве и последње) песме наговештеног преображаја - Лужичанин подозрева да Србија преображена магијом речи збиља може постати оно што у стварности (више или још) није. Кафански јунаци, којима се песник тако благонаклоно смеје, као да поново могу постати прави и достојни предака.

Основ преображаја је морална узвишеност жртве Лазарева, Обреновићеве, Михаиловићеве или неке безимене, скривене и заборављене. Непостојеће се у постојање може дозвати само презиром према ономе што тако охоло већ

Европија

јесте ту, само-жртвовањем без роптања или гордости. Јер, дубоко верује песник, "Србија ће ноћ да скрије" и презрени

"Војсковођа мртвим телом
Васкрсом ће да опије
Нашу самрт и опело"

("Европија")

Младеновић тако, сада већ далеке 1984. године, у тамници пише "Шетњу" и своју слободу и "згњечену душу" прилаже на олтар будућег преображаја, са јасним уверењем:

"Али издржаћемо ми то, Живојине
из наших вена
шикнуће ускоро ваљда и нека боља,
наша времена".

("Шетња")

Данас је можда и Михаил Светић Аранђеловић мање уверен да је то "ускоро" баш тако скоро. Наша времена као да никада не долазе, или и нису толико наша као што се то чинило у "глогово доба".

Читалац ће у песмама Милана од Лужице сваки пут налазити нове загонеке и духовите обрте, који промакну при површном, првом читању. Тако у песми о каторском католичком гробљу блесну две уметнуте реченице, мајсторски контрастоване са привидном хармонијом и вештачком срећом на месту људске патње и коначности.

У завршној песми "Бермудски троугао" као да тек у изокренутој, подстолној перспективи ствари и судбине добијају права имена - јер су троуглови судбе збиља округли, а оно што остаје само је усамљеност у оном великом Троуглу, чије велико почетно слово открива Младеновићеву намеру да нешто каже о самом постојању и трајању на чудесном и тегобном месту које зовемо свет.

Прва и последња песма својом коначном и опором поруком као да најлакше кореспондирају са осећањима модерног читаоца. Ипак, мали куриозитет и израз праве актуелности Младеновићеве поезије је сам назив насловне песме - "Европија". У тој речи, Младеновић као да је досегао и прошлост нашег народа, али и будућност у којој јесмо. Сама Европија - Крвопија, опасна заблуда или стварност са којом се увек сударамо, као да је метафора за обезличени свет у коме нема места за истину и жртву. Младеновић је и овом приликом пророк, или је и будућност само прошлост која траје, и понавља се у најсрамнијем и најсуровијем облику.

Ако је излазак из тога круга (или троугла) националне судбине ипак могућ, песме Милана од Лужице су сигурно они светли каменчићи у тами који указују на пут спасења. Али, истовремено, и упозоравају да је пут спасења увек и пут патње, самоће и заборава.

Ивица Стојановић

"БЕРМУДСКИ ТРОУГАО"
МИЛАНА ОД ЛУЖИЦЕ

- прича о једној пророчанској песми -

Београдски Бермудски троугао на потезу између кафана Грмеч, Липа и Шуматовац био је стециште људи од духа где се рецитовала поезија, бистрила политика, почињале каријере...

("Политика" 11. јануар 1998. године, стр. 20)

Заиста сам се јако обрадовао када сам у новогодишњем броју листа "Политика" утледао песму "Бермудски троугао." Као и до сада, "Политика" и овим новогодишњим бројем показује општу свестраност и професионалност и утемељује путоказе савремених културолошких и других кретања код нас и у свету.

Будући да сам на посебан начин емотивно везан за песму "Бермудски троугао", моја радост због њеног објављивања у "Политици" није умањена ни направљеном омашком, којом је пропуштено да се назначи да је аутор песме песник и филозоф Милан Младеновић (од Лужице). Шта би Фројд рекао за ову омашку не знам, али знам да лист који у исто време даје највећи публицитет истом аутору поводом судског уништења његових књижевних дневника, као и поводом његове иницијативе да се Кућа Ђуре Јакшића у Скадарлији врати писцима, нема разлога да прикрива идентитет овог значајног а увелико заобилаженог писца.

Битно је да се, захваљујући професионалној предусретљивости "Политике", сада указује прилика да се о песми "Бермудски троугао" и духовном окружењу у коме је она настала, још по нека каже.

*

Заиста су ретки животни тренуци када се човеку укаже прклика да, попут каквог провиђења, осети безброј тананих трептаја узнемирене песничке душе, када се она, надирући из метафизичких дубина историје ових простора, прелива у поезију. Таква прилика се мени указала у праскозорје 6. новембра ("магленог", како сам песник именује месец свог рођења, јер на песницима је да именују) 1989. године, када сам имао част и задовољство да на салвети ресторана "Шуматовац" запишем песму "Бермудски троугао", коју ми је "у перо" диктирао "од Лужице књаз."

Београдски Бермудски троугао налазио се, до настанка ове песме, на потезу између кафана Грмеч, Липа и Шуматовац. Прави, геометријски троугао! У кафанама овог троугла рецитовала се и писала поезија, бистрила актуелна политика, препричавале најновије новинарске и друге догловштине и интриге, упознавале значајне личности из света књижевности, културе, уметности, новинарства и науке, почињале каријере, давали интервјуи, склапали послови, итд. Бермудски троугао је био духовни феномен готово целе једне генерације разних стваралаца током осамдесетих година. Непознати кум (опет неко с

Европија

правом да именује!) везао је овај троугао за судбину "летилица и пловила" потопљених у Бермудском троуглу Тихог океана. И у нашем Бермудском троуглу утапале су се многе значајне личности, али не у Тихом, већ у "Алкохолном океану", под покровитељством "Бога Пијандре", како то песник Младеновић у касније написаном уводу за песму рече. Безбедан излазак из Бермудског троугла пореди се у песми са метафизичким успехом искушеника који је прошао између свих могућих Сцила и Харибди.

Занимљиво је да је Бермудски троугао као бoемско стециште замењивао некадашњу Скадарлију у којој се годинама, попут туристичке атракције, "продавао и наплаћивао" стваралачки дух некадашњих српских великана уметности, кул-туре и књижевности (зато је, ваљда, песник линије Бермудског троугла, својом горком метафором, и продужио, повукавши их од Грмеча до Старе Скадарлије и Видин капије, за шта треба призвати у помоћ и у сећање још једну "бермудску" песму, "Европију", коју је исти песник од Лужице написао у Грмечу и Видину заједно са песницима Јаковом Гробаровом и Миланом Крсмановићем, гле чуда! и овога пута на салвети!

Једино је Кућа Ђуре Јакшића у последње две деценије била изузетак, развијајући како савремене, тако и традиционалне, бoемске, културолошке садржаје, толико својствене њеном некадашњем станару, и као таква привлачила савремене ствараоце.

Али онедавно сазнајемо да ни Ђурина кућа није више што је некад била! Скоро пророчански звуче стихови "Бермудског троугла", које је Милан од Лужице написао (односно у моје перо издиктирао) безмало пре осам година:

Ништа боље у Скадру нас чека
Одлетеше голубови бели
Шешир није по мери човека
Криви ловац јелена одстрели.

У том смислу треба свесрдно подржати иницијативу Милана Младеновића покренуто управо у "Политици" ("Ђурина кућа без писаца", рубрика "Међу нама", 27. новембар 1997. г.), коју је петицијом подржало преко петсто културних посленика, да се Кућа Ђуре Јакшића и целокупна Скадарлија врате њиховом изворном духу.

До тада, важиће пророчански стихови "Бермудског троугла":

И Смрт пије на скадарској страни
Нема нама из кружног троугла.

Бадњи дан 1998. г.
Београд

(НБ. Можда недостаје део пред крај, где Ивица каже да је много сати провео кафанчећи са писцима, али никада није... И Ивицина фус-нота да је овом песмом и Европијом, написаном у Грмечу и Видин капији, Бермудски троугао проширен на Видин и на Скадар!)

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

ПРА МИЛАН ОД ЛУЖИЦЕ (др Милан Младеновић) рођен је 21. новембра 1949. у Ужицу, Србија. По завршеној средњој школи (Девета и Прва београдска гимназија, 1968), Филозофски факултет, групу за философију, завршава 1975. у Београду, а докторат трећег степена на Сорбони у Паризу, 1982. Студирао је и француску књижевност у Паризу (1969-70), класичну филологију у Београду (1972-1975) и православну теологију на париском Институту Светог Сергеја (1981-1982). Још у гимназији основао је нов књижевни и уметнички, а током студија и филозофски правац опсесионизам. Предавао је философију у најстаријој Србској (Сремски Карловци, 1977-78) и у најстаријој београдској гимназији (Прва београдска, 1979-80). У Карловцима основао књижевни лист "Бранко" и илегалну Странку Правога Слова.

На путовању кроз Азију (1978) стигао до Индије, а у Индији до Њу Делхија, Кашмира, Бенареса, Таи Махала... На Фестивалу европске поезије у Лувену (Белгија) учествује три године узастопно (1982-84) и стиче пријатељства са знаменитим песнцима из целог света.

Током целокупног свог школовања и професуре Милан Младеновић је долазио у сукоб са тоталитарним комунистичким режимом. Избачен је из Девете београдске гимназије (1967), учествовао у студентским демонстрацијама 1968. и био председник бунтовних студената Филозофског факултета (1971-1972), у ком својству је био политички учитељ нешто млађем Зорану Ђинђићу кога је одредио за свог наследника. У више наврата због "морално-политичке неподобности" спречаван је да добије место на Београдском и Новосадском универзитету. Због антикомунистичких текстова под псеудонимима у париском емигрантском часопису „Савременик“, у Београду је ухапшен 5. октобра 1984. г. и упркос протестима целокупне светске јавности, осуђен на 14 месеци затвора. Хапшење, боравак у затвору и потом четворогодишње ускраћивање пасоша осујетили су му 81 добијање професуре на париској Сорбони. У затвору ће штрајковати глађу 40 дана и у сврху одбране написати своју знамениту Завршну реч. Током прогона одузето му је шест свезака Париских дневника који ће 1996. године бити судски уништени. Године 2009. добио је судску рехабилитацију, а 2017. судску надокнаду чији је целокупан износ уложио у стварање духовног сред-средништа Србије на тајанственој планини-пирамиди Ртањ.

По изласку из затвора оснива прву велику приватну издавачку кућу („Сфаирос“, 1987) која ће и организацијом и издањима срушити концепт комунистичког издаваштва. Један је од обнављача, писац програма и први председник Извршног одбора Народне радикалне странке (НРС, 1989) те оснивач и председник Конзервативне странке (КС, 1991). Члан Крунског политичког савета Александра Карађорђевића од 1992. У два наврата (1990. и 1997) кан-

Европија

дидован за председника Србије. Два пута боравио у Америци и Канади, први пут као председник ИО НРС (1990), други пут као председник КС (1992), када је са најугледнијим представницима Србске политичке емиграције основао „ОПИС“ (Одбор за правду и истину о Србима) и „ПОКС“ (Покрет за обнову Краљевине Србије). Говорио у америчком Конгресу, на највишем нивоу примљен у Стате Департмент-у, а у Отави се сусрео са канадским председником Брајаном Малрунијем. Са својим оцем проф. др Марком Младеновићем основао је „Опстанак“ - удружење за борбу против беле куге (2002).

И поред многоструке и запажене јавне делатности током деведсетих година XX века, Младеновић је због своје непомириве борбе против узастопних облика комунистичког камелеонског прилагођавања непрекидно био изложен прогону, уништавању духовних и материјалних тековина свога рада, злостављању, све до више пута поновљеног физичког угрожавања живота. Доказ симболичког пребацивања истог прогона у XXI век стигао је већ у самој новогодишњој, односно новомиленијумској ноћи 2000-2001, када је опљачкано и опустошено седиште „Сфаирс-а“ у Земуну, са потоњим сазнањем да је разбојништво почињено по налогу Државне безбедности. Током покушаја да напуштен и запуштен Дом здравља у Ломиној улици у Београду уз знатна улагања претвори у Равногорски културни центар („Сварожана“, 2004), голим рукама савладао је атентатора. У закупљеном стамбеном и пословном простору на београдској Чубури неправно му је исечена струја, да би је назад добио после 11 година скандалозног судског отезања. У том раздобљу принудно је боравио у селу Рамаћа на планини Рудник, на Ади Циганлији (Чичади), најзад и на Ртњу.

Деведсетих година XX в. био је потпредседник Свесловенског Савеза, саоснивач и староста Братства Лужичких и Балканских Срба, генерални секретар Друштва за књижевност и културу Југославија-Канада, те потпредседник Србског фонда словенске писмености и словенских култура. На челу Друштва за обнову Светих Арханђела код Призрена (1984-85) најзаслужнији за изградњу манастирског конака. Творац манифестација „Песничко Небо“ на тргу „Белависта“ у Херцег Новом и „Сусрети саборности и расејања“ са издавачком кућом „Град-писац Херцег Нови“ (Драгиша Мацгаљ и Драгољуб [ћекић]). Са Велимиром Абрамковићем уређује и објављује двојезични (Србско-енглески) часопис „ТЕСЛИАНА“ (1993-95). Са својим „Сфаирсом“, новинском кућом „Вечерње новости“ и Удружењем књижевника Србије осам година додељивао награду са именом свог преминулог песничког пријатеља Милана Лалића (1992-99). Амбасадор мира Светске федерације за мир постао је 2005. Тих година путовао је у Јужну Кореју, Кину и Русију, а током 2006. основао Удружење за мир кроз културу, спорт и образовање „Теслијанија - Бела Голубица“, у оквиру чијег је деловања, а поводом Олимпијада у Пекингу (2008), Лондону (2012) и Рио де Жанеиру (2016), обављао „Олимпијска планетарна бдења за мир“ и у све 24 временске зоне наше планете слао „Олимпијске посланице сапутнику Сунца“, здружене у збирци Миландар, од 2012. г. објављене

Пра Милан од Лужице

у више издања и преведене (за сада) на енглески, француски, шпански, јерменски и руски. У лето 2013. г. на Гледићким планинама основао је Удружење „САМАР - ЗА ДОБРО СРБИЈЕ“. С пролећа 2014. именован је за саветника председника Равногорског покрета, а две године потом и за председника Политичког савета тог Покрета чији је политички програм објавио у књизи Равнорорска Србија..

Крајем 2017. г. добио је судску надокнаду за робијање и спаљивање својих рукописа и преселио се са супругом на планину- пирамиду Ртањ, где је сав добијени новац, по свом ранијем обећању, уложио у „Ртањску обнову Србије“, најпре у обнову тамошњег запуштеног Соколског дома (сада „Миландар“) и његове позоришно- концертне дворане („Опсенаријум“), у који је простор преселио своју библиотеку од 10.000 књига и „рашчетворену“ књижевну архиву, а потом основао „Библиотеку Србске поезије“, Савез удружења „Друштво Србских великана“ и ЗАСРБИСТ („Завод за Србијска истраживања“), те отворио своју Језичко-преводиљачку и Песничко- философску школу. Убрзо потом закупио је на тој планини урушен туристичко-угоститељски комплекс „Миленијум“ и обновио га под именом „Културно-уметнички угоститељски лавиринт (КУУГЛ) ПРАМИЛАНИУМ“. Суочен са тешкоћама у спровођењу свог ртањског наума, основао је „Удружење за очување и заштиту Ртња“ (УЗОП). Боравећи у Шведској почетком 2020. г. покренуо је оснивање кровног удружења Србских организација у расејању под називом РАСЕЉЕНА.

Као шаховски мајсторски кандидат др Младеновић је остварио победе над многим врхуским шахистима, између осталих и над светским прваком Карповом, али је због посвећености књижевним, философским и јавним пословима доста рано напустио (жртвовао!) активно играње шаха. Истакао се и у компоновању шаховских проблема. Отац је пет кћери. Од 1967. године Милан Младеновић је започео са редовним објављивањем у књижевној периодици и публицистици, а почев од 1979. г. објавио преко 30 ауторских књига и преводе са осам живих и класичних језика (Платон, Лајбниц, Сведенборг, Хелдерлин, Сартр, итд. – вид. даље „Од истог писца“). Писао је и објављивао и на француском, енглеском и шпанском, а преводен је на близу 30 језика. По паду Берлинског зида, у Бриселу је у публикацији Европске заједнице уврштен у антологију *Freiheit* (Слобода) са по једним песником који се у поробљеним земљама супротстављао комунистичкој диктатури (примерице, Пољаке је представљао нобеловац Чеслав Милош).

Више истакнутих композитора сачинило је музичку обраду Пра Миланових песама, а изводили су их истакнути вокални солисти (Мерима Његомир, Владета Р. Кандић, Зоран Све Јовановић, Драган Млађеновић [експир) и музичке дружбе („Моби Дик“, „Сварожјићи“, „Слободни стругари“, „Ртањска бића“). Немали број песама је и сâм компоновао (између осталих „Химна препорода Србије“, „Србска рођенданска песма“, „Девојчица“, „Ужичка балада“, „Пеаце Ланд“, „Европа мира“, „Белграда - за право име моста преко Аде“. „Лети пролеће“, „Ртањска химна љубави“, „Нолитва“...) и пева их,

Европија

праћећи се на гитари. Упркос свему томе, никада у својој земљи, ни у „комунистичкој“ ни у „посткомунистичкој“ ери, није добио ниједну награду, никада није позван ни на један од преко 250 књижевних и уметничких фестивала и манифестација, нити му је иједну од књига икада објавио неки од водећих државних или параприватних издавача.

ОД ИСТОГ ПИСЦА

АУТОРСКА ДЕЛА

ПЕСМЕ ИВИЦЕ ПОНОРА, "Запис", Београд - Јагодинска библиотека, 1979.

ДУШЕ ГРАДОВА (прозно-поетске мапе), "Књижевне новине", Београд 1988. (са 15 црно-белих илустрација Милића од Мачве).

КЊИГА О ПРАЗНОМ - излучена из духа Ивице Понора (песме, са црно-белим илустрацијама Тодора Стевановића), "Графос", Београд, 1990.

ЗАВРШНА РЕЧ - Увод у доба словесности (одбрана на Суду), ауторско издање, Париз 1990.

СЛЕДЕЋИ РАТ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА (огледи и песме), Епархија "Нова Грачаница", Чикаго, 1990.

СРПСКА ДУША ТОРОНТА - Душе градова Канаде и Америке (прозно-поетске мапе), два издања 1993. и 1994, "Багдала" (Крушевац) - "Октоих" (Подгорица) - "Сфаирос" (Земун) - "Град-писац Херцег Нови";

МОРАМ ДА ВИДИМ ОСТРВА (избор песама, приредила Весна Башић), "Источник" (Нови Сад) - "Плави змај" (Сремски Карловци), 1995.

ЕВРОПИЈА - и друге глогољубиве песме (илустрације Љубомира Миљковића, поговор Небојше Ковачевића), "Сфаирос", Земун, 1995.

ЗАВРШНА РЕЧ - Увод у доба словесности (одбрана на Суду), друго издање, "Сфаирос", Земун, 1995. (поговор и "Хронологија" Небојше Ковачевића, илустрације Рајка Ковачевића);

ЗЕМАЉСКИ ШАР (избор песама, приредио Криле Белић-Јастребић, предговор: Предраг Бјелошевић, поговор: Драгиња Урошевић), "Глас српски" (Бања Лука) - "Апостроф" (Београд), 1998.

ДУШЕ ГРАДОВА (прозно-поетске мапе), друго издање, "Просвета", Ниш, 1998. (са илустрацијама Милића од Мачве - 12 у боји и 3 црнбеле).

ОЛГИЈАНСКИ ПУТ - Ка српском опстанку, са поговорима проф. др Александра М. Петровића и Небојше Ковачевића, "Калекон", Београд 1999.

КРАЈ БРОЗНОГ ВРЕМЕНА (I, II), приредио др Антоније Тезић, поговор: проф. др Милан Петровић, "Сфаирос", Земун 2000.

- МЕФИСТОФЕЛОВСКИ ЗАГРЉАЈ ЗАПАДА (I део),

- РАЂАЊЕ И ПАД СЛОБРОЗАНИЈЕ (II део); РЕСНИК - СТИХОМАХОВА ПОЕТИКА (песме 1977-2007, приредила и предговор написала Мирјана Брковић), "Издавачка књижарница Зорана Стојановића", Сремски Карловци - Нови Сад 2007.

ЗАВРШНА РЕЧ - Увод у доба словесности (одбрана на Суду), треће издање - "Издавачка књижарница Зорана Стојановића", Сремски Карловци - Нови Сад 2008. (предговор приређивача: Мирјана Брковић, прослов: Милан Петровић Церски, поговор: Станислав Никић, прилог: Небојша Ковачевић, илустрације: Рајко Ковачевић Рунг).

ОПСЕСИОНИЗАМ (философија, 1967-1975) - први том петокњижја Опсесија Ивице Понора, приредио Криле Белић Јастребић, предговор др Желимир Вукашиновић. Центар слободарских делатности, Крагујевац, 2010.

ДНОВРХ (поезија, 1956-1975) - други том петокњижја Опсесија Ивице Понора, приредио Криле Белић Јастребић, предговор др Желимир Вукашиновић. Центар слободарских делатности, Крагујевац, 2012.

СТАРИ И НОВИ СРПСКИ ЗАВЕТ - Изазови Олгијанског пута (философија, историософија), приредила и предговор написала Драгослава Копривица. Сфаирос, Београд 2012.

РУСЕРБИЈА (песме), Сфаирос, Београд 2012.

СТРУГОПЕВИ (испеванке), Сфаирос, Београд 2012.

МИЛАНДАР - Олимпијске посланице Сапутнику Сунца, Сфаирос, Београд 2012.

МИЛАНДАР – Olympic Letters to the Companion of the Sun (енглески превод Мииландара, преводилац Павле пра Павловић).

ВЕЛИКО МОРАВИШТЕ (песме), Сфаирос, Београд 2012.

СЛЕДЕЋИ РАТ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА (огледи и песме), друго измењено издање, Сфаирос, Београд 2012.

LAS ALMAS DE LAS CIUDADES (шпански превод Душа градова, преводилац Силвија Монрос де Стојаковић), Сфаирос, Београд 2012.

LES AMES DES VILLES Сфаирос, Београд 2012.

ДУШИ ГОРОДОВ (руски превод Душа градова, преводилац Ана Росток-ина), Сфаирос, Београд 2012.

ДУШЕ ГРАДОВА (прозно-поетске мапе), треће издање, "Сфаирос, Београд", 2012. (са илустрацијама Милића од Мачве - 12 у боји и 3 црнобеле).

МИЛАНДАР - Послание спутнику солнца, превод Вита Пироцкая, Сфаирос - Београд 2013, Издавачка књижарница Зорана Стојановића.

ВАЖНИЈИ ПРЕВОДИ

ПЛАТОН: Тимај (старогрчки, са Марјанцом Пакиж), "Идеје", Београд, 1978

Ж. П. САРТР: Критика дијалектичког ума (француски, с групом преводилаца), Београд, "БИГЗ", 1980

Г. В. ЛАЈБНИЦ: Нови огледи о људском разуму (француски), необјављено, 1985

Б. Г. ТИЛАК: Арктичка прадомовина Веда (енглески), "Књижевне новине", Београд, 1986

Е. Сведенборг: Небо и пакао (латински), "Сфаирос", Београд, 1988

Ф. Хелдерлин: Елегије и химне (немачки), необјављено, 1989

П. М. ГАЛОА: Алахово сунце засењује Запад (француски), "Глас српски", Бања Лука, 1996

Европија

САДРЖАЈ

Глог добављај, Бели граде.....	7
Зашиљена песма	9
Европија	
Заједничка песма	13
Которско гробље, латински смер	15
Преписана песма	17
Шетња на фламаском	19
Шетња	
Јахачка песма	21
Једна кафана (заборавих јој име)	
Поједена песма	25
Бермудски троугао	
Праскозорна песма.....	33
Поговор	
Стварање немогућег или омогуће преобртајају.....	35
Белешка о писцу	39

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

886.1/.2-1

МЛАДЕНОВИЋ. Милан

Европија и друге глогољубиве песме / Михаил Светић Аранђеловић:
приредио и поговор написао Небојша Ковачевић (илустрације Љубомир
Миљковић). - Београд: - Сфаирос, 1995 - 43. стр.:

Право име аутора Милан Младеновић. – Тираж 1000. - Стр. 39-41:
Стварање непостојећег или о могућем преображају / Небојша Ковачевић.
- Белешка о писцу: - стр. 43.

Ид = 38128396